

FORTUNEN ARKITEKTUR AS

ARKITEKTUR | INTERIØR & DESIGN | LANDSKAP

SKUR 15 Munkebryggen 1 5004 Bergen

FORTUNEN
ARKITEKTUR

Org.nr 966 103 663 MVA
Telefon 55 36 66 00
E-post arkitekter@fortunen.no
Web www.fortunen.no

Dokken merknad til høringsutkast Bergen 9.februar

Dokken for Bergen og alle i verden

INNLEDNING

At Dokken til slutt er på den offentlige dagsorden er en stor hendelse i Bergens historie. Dette er det største sammenhengende byutviklingspotensialet noensinne. Prosessen etter at politisk var lagt full tyngde på denne mulgheten vil vi også i hovudsak berømme.

Status pr. idag er at innledende sonderende prosess er gjennomført, parallelle oppdrag er gjennomført, og det er lagt ut forslag til offentlig høring.

Høringsutkast gir i prinsippet et lovende bilde av videre utvikling av Dokken.

Men. Når vi går teksten grundig etter i sømmene, er det vår oppfatning at her er mange fallgruber, og flere områder der det trengs betydelig sikring av målsetning, strategi og prosess for å lykkes med hovedmålene.

Det er alltid en fare for uttrykket fremstår som verbalt forlokkende, men i gjennomførbarhet mindre konsistent.

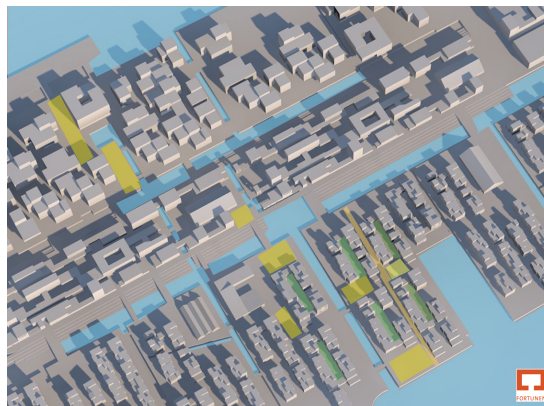
Vår hovedoppfatning er at for å nå de uttrykte høye mål, må Bergen kommune primært utvise et betydeleig mot i å være raskt på banen, faktisk være villig til å ta sjanser og til å stimulere til raskt å ta området i bruk, i første omgang midlertidig, for så gradvis å utvikle en permanent men stadig i utvikling, ny sentral bydel.

Vi kommenterer i det etterkommende først de 4 MÅL, deretter de 10+1 STRATEGIER

MÅL1

Dokken er den mangfoldige bydelen

Det er viktig at Bergen Kommune som største eier av grunnen i den nye bydelen sikrer en tredje boligsektor i området slik at Dokken ikke blir en bydel kun for bemidlede mennesker. For å skape en mangfoldig bydel må det sikres rimelige boliger for barnefamilier, unge og eldre, samt sosialboliger. Det bør også sikres kollektive boformer og studentboliger, og etterstrebe en bydel både for nabolag og for hele Bergen.

MÅL2

Dokken er eit forbilde for bærekraftig byliv

Det må gjennom regulering sikres tilstrekkelig med grøntareal og møteplasser i byveven omkranset med aktive fasader som rammer for menneskelige møter og gjøremål. Disse «aktivitetsrommene» bør ikke bli for spesifiserte i bruk og være fleksible nok til å romme allsidige aktiviteter som urban dyrking både i byromet og i vann, markeder, arrangementer, konserter, lek mm. Takflater bør reguleres til felles utearealer og fungere som grønne tak for opphold, dyrking, honningproduksjon m.m. Størrelsen på uterommene må variere tydelig i skala fra det store til det mindre offentlige, nabolagsrom, semi-private og private skjermede. Møtet med vannet må være offentlig tilgjengelig og ikke privatiseres. Kunnskap og teknologi fra havforskningsmiljøene må kunne leses i omgivelsene på Dokken og historiefortellende elementer fra havnen må videreføres i den nye bydelen.

MÅL3

På Dokken skyver vi grensene

Den unike situasjonen med mulighet for å skape en helt ny bydel tilrettelegger for å tenke annerledes og innovativt rundt begrepet byutvikling og transformasjon. Fremtidens by blir ikke planlagt og formet etter fortidens modeller og standarder. Tverrfaglig kunnskap, ny teknologi og høye miljøambisjoner bør styre metodikken og planleggingen av Dokken. Hvilke grenser som skal skyves og grenseoverskrides må defineres. Integrasjon av funksjoner og mennesker, bred nytenking må integreres i hele programmet.

MÅL4

Dokken har ein fleksibel og robust bystruktur med plass for det uventa

Sekvensen av å bevege seg i den nye bystrukturen må være både lettleselig og overaskende. Dette setter høye krav til organisering av bydelens hierarki og skala. Tydelige akser som tilrettelegger for bevegelse, aktivitet og opphold, med mer finmaskede tverrforbindelser som sikrer gode overganger mellom offentlig og privat. I enden av bevegelsesaksene må det sikres en attraksjon eller en møteplass med gode overganger mellom land og sjø. Det må sikres aktive fasader som er fleksible og robuste i bruk, og reguleres slik at det er rom og mulighet både kommersielle og kulturelle/skapende aktører i bybildet. Kobling med eksisterende by er grunnleggende.

strategi 1

Dokken er en prosess der midlertidige tiltak bidrar til stedsskaping

Utviklingen av Dokken har et 50-års perspektiv. Det er essensielt at en trinnvis utbygging av området må gjøres fra noen sentrale punkter i planen som sikrer bruken og opplevelsen av området allerede fra dag 1. Våg det midlertidige, ferdig men i utvikling Disse punktene må velges utifra hvor dagens akser fra Bergen sentrum kan kobles med utviklingsområdet og utvikles derfra, henholdsvis Nøstetorget mot kulturaksen, Gass-tomten mot nygårdshøyden og området rett nord for og under Puddefjordsbroen mot Møhlenpris. Det er viktig å snarest etablere kollektivpunkter fra Bergen sentrum til punktene slik at 10-minutters byen kan ivaretas i utviklingen av Dokken. Midlertidige tiltak er en god måte å skape lavterskel aktivitet i området og bør iverksettes for sport, kultur og skapende bransjer. Gjerne i samarbeid med utdanningsinstitusjoner og aktuelle fagmiljøer. En midlertidig transformasjon av Havneleret og Bring som attraksjoner bør sikres. Havnen som identitet kan videreføres gjennom en slik prosess med sin robusthet. Containerkonstruksjoner kan enkelt skape både rom og innhold. Urban dyrking med parsellhager for Bergens befolkning kan skape aktivitet, trivsel og møtesteder, gjerne i kombinasjon med matmarkeder/foodtrucks eller festival-aktiviteter for både unge, familier og eldre sammen med de midlertidige tiltakene i området.

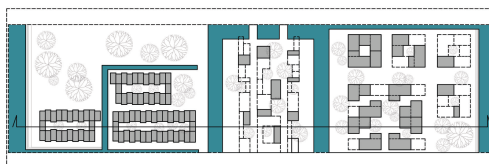
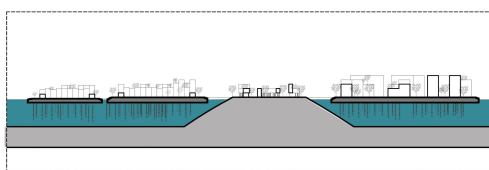
FORTUNEN

www.fortunen.no

strategi 2

Utvikle Dokken med bærekraft og sirkulære løsninger

Transformasjon av eksisterende havnebygninger i stedet for riving, vil bedre utslippsregnskapet. Eventuelt å benytte bygningsdeler fra eksisterende bygg i nye konstruksjoner. Transformere eksisterende takflater til offentlige aktivitetssoner med grønt innhold og tilrettelegge for gjenbruk og miljøfokus i alle utviklingsaspekter. Bruke vann og sol som ressurs som fornybare energikilder og ny energiteknologi for å skape en nullutslipp bydel, helst en plussenergi bydel. Ved sin plassering mellom bysentrum og fjord må vann som energikilde bli grunnleggende befestet.

FORTUNEN

www.fortunen.no

strategi 3

Gi plass for pionerer som fremmer bærekraft identitet og innovasjon

Den fremtidige plasseringen av Havforskningsinstituttet og Akvariet ligger noe frem i tid og det er viktig å få på plass pionerer tidlig i prosessen for å kunne kickstarte utviklingen på Dokken allerede i 2021-22. Kommunen har som grunneier mulighet å tilby gode forhold for oppstarterbedrifter innen bærekraft, identitet og innovasjon i området, med tilgang enten gjennom transformasjon av eksisterende bygg eller lavterskel nybruk av havnebyggene. Viktig på et tidlig tidspunkt før boligbyggingutviklingen er igang å skape arbeidsplasser og aktivitet i området.

Dokken pr. idag består ikke minst av store flater, med variert bruk og insitet i bruk. Dette gir ved enkle organisatorisk grep store muligheter i impulsiv og snarlig bruk, som vil bidra til å sette farge og navn på Dokken allerede imorgen.

strategi 4

Kombinere byliv med fremtidens havn

Det er i utgangspunktet en problematisk sammenstilling mellom havneaktivitet og byliv mtp sikkerhet. Her må planleggerne utfordres til å se muligheter i denne kombinasjonen, og i denne dynamikken kan det oppstå uante muligheter, ikke minst mtp identitet, karakter og bruk i området og den fremtidige havnen tilknyttet havforskningen. Aspektet med kunnskapsutveksling og opplevelse mellom fagmiljøene og Bergens innbyggere er spennende om man kan skape areanaer for møtet mellom disse i overgangen mellom byveven og forskningsklusterne/den nye havnen. Dokken må gi rom for produksjon/lett-industri, sikre mangfold i aktiviteter for fremtiden.

Dette vil sette høye krav til planleggingen av uteområdene, havneområdet og overgangene mellom de to.

strategi 5

Koble Dokken med omverdenen

Strategien bør forholde seg både til de fysiske koblingen med nærområdene i Bergen sentrum for å skape en aktiv bydel for både arbeidende og beboere, og også gjennom kunnskapskoblingen i den virtuelle verden der ute gjennom relokaliseringen av forskningsmiljøet og de aktiviteter som dette utløser som Norges nye fokuspunkt innen havforskning.

Dokken må fungere som pulserende og foranderlig byarena både for naboskap og storby, representere regionen, rom for samhandling.

strategi 6

Skape rom for fellesskap, aktivitet og møter, ute og inne

Det må i planleggingen avsettes rause og sjenerøse arealer til møteplasser og oppholds- og aktivitetsflater, både ute og inne, som er knyttet tett med byens kollektiv- og bevegelsessystemer for rask fremkommelighet og tilgjengelighet. Det store uterommet under puddefjordsbroen står allerede klar for nybruk og bør iverksettes med tiltak så fort som mulig, dette gjelder også i de store havnestrukturene som blir ledige. Disse flatene bør fylles med innhold og opplevelser for å trekke til seg Bergens øvrige befolkning til det nye området. Kommunen som grunneier har mulighet for å tilrettelegge for gratis bruk og minimal leie av store deler av arealene i den første delen av utviklingsprosessen, og bør bevare dette initiativet også inn i fremtiden og den senere utviklingen. Dette vil bidra til å kunne skape arenaer som ikke er mulig andre steder i byen, med en stimulerende og åpen karakter.

strategi 7

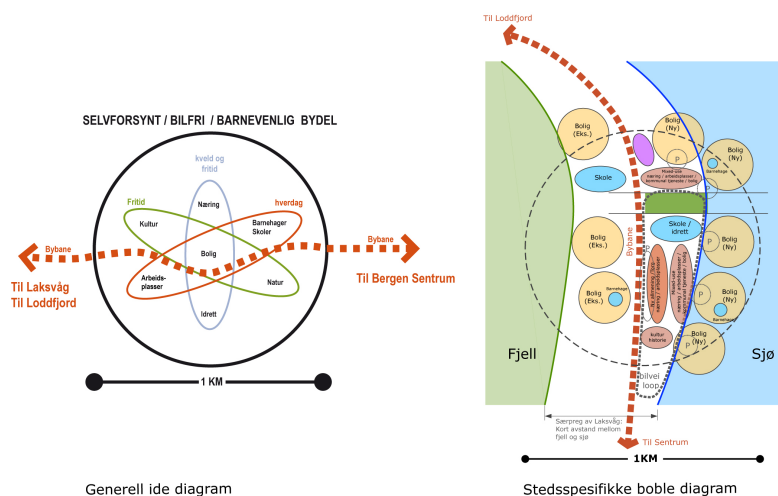
Bygg gåbyen Dokken, en bilfri bydel

Dokken må planlegges som en bilfri bydel og dette gir en unik mulighet da Dokken skal utvikles som en helt ny bydel uten eksisterende ifrastruktur. Dette krever et fremtidsrettet planleggingsperspektiv. En forutsetning er at det er et godt kollektivtilbud i punkter som tangerer bydelen allerede tidlig i prosessen, og at den fremtidige bybanen kommer så raskt som mulig gjennom området og kobles mot Damsgård/Laksevåg. Gåbyen vil kunne dimensjoneres uten bilismens krav og tilrettelegge for gang- og sykkel.

I hovudsak må målestokken være: BARNEBYEN, en by der trygghet, lesbarhet, opplevelse, opphold, overraskelsar og spenning, variasjon er det rådende. En by med barnet som målestokk vil være den gode byen for alle deltakere.

www.fortunen.no

strategi 8

Utvikle blågrønne strukturar på land og under vatn, gjer sjøfronten tilgjengeleg

De eksisterende grønne aksene i Bergen må videreføres inn i området, henholdsvis allmenningen fra Nordnes over Nøstet og fra Nygårdsparken over høyden/Sydnes. En tydelig grønttakse må sikres gjennom det nye området og ende opp ved sjøkanten mot fjorden. Et mer finmaket vev av grønne lunger må arealsikres i planleggingen, med ulik grad av offentlighet. Tilgjengelighet til sjøkanten er allerede vedtatt gjennom sjøfrontsstrategien og Dokken er en unik mulighet til å innføre en sammenhengende sjøpromenade rundt hele området med god tilgjengelighet til sjøen. Sjøen må trekkes inn i planen og nyttiggjøres for både forskningsmiljøet og befolkningen forøvrig som et visningsvindu og identitetskapende element. Dyrking av tang, tare og sjøplanter samt skjell og sjødyr på lik linje med parseller og urban dyrking i den nye blågrønne byen. Kunnskap om havet kan formidles som del av byutviklingen. Viktig å skape gode overganger mellom offentlige, semi-private og private arealer i overgang mellom bebygde strukturer og sjøfront for å minimere konfliktnivå.

FORTUNEN

www.fortunen.no

strategi 9

Skap gode nabolag med bustader for alle

På dokken har Bergen Kommune som grunneier en reell og unik mulighet til å skape en tredje boligsektor som kan sikre befolkningen gode kvalitetsboliger til en overkommelig pris. Et godt nabolag er et mangfoldig nabolag. I området må det sikres utbygging av studentboliger, sosialboliger, kollektive boformer, familieboliger og rimelige alternativer for enslige i alle aldre. Med andre ord; skape en bydel for 4 generasjoner, for mange kulturer i en struktur med en fattbar, menneskelig skala og gode nabolag.

strategi 10

Bruk eigarrollen som verktøy for styring for byutvikling

Som grunneier må Bergen Kommune forvalte og styre utviklingen på Dokken gjennom et eget eiendomsselskap som ikke er profittfokusert og kan dermed kontrollere prisnivået for boligene. Som utvikler kan kommunen gjennom planleggingsprosessen tilrettelegge for de funksjoner som er ønskelig i området og skape synergieffekter av ulike slag mellom funksjoner, innhold, arbeidere og beboere. Kommunen kan tilby ulike ønskede bedrifter (pionerer) gunstige leieforhold og tilrettelegge for bransjer som innovasjon, kunst, kultur og kreative. Kommunen må utarbeide tydelige krav og mål rundt eierrollen som verktøy for byutvikling.

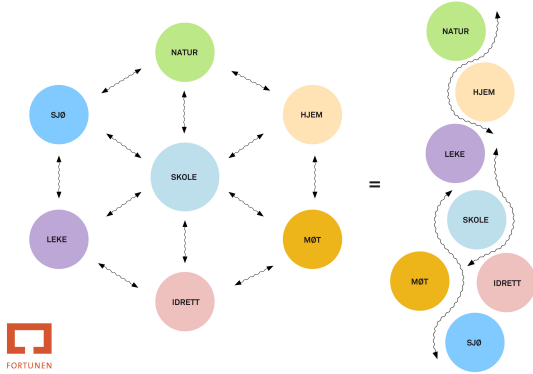
Våg det midlertidige og foranderlige, ferdig men i endring og utvikling.

strategi 11

Barnebyen

Barnebyen er byen for alle og framtida, den oppvoksende generasjon. En by fundert på barnas premisser vil sikre rammer for god livskvalitet for alle generasjoner, for alle deltakerer og aktører.

FORBINDELSAR STRATEGI

for Fortunen arkitektur AS

Nils Johan Mannsåker

siv ark Nils Johan Mannsåker
dagleg leiar

www.fortunen.no